

ชมพูเพชรสายรุ้ง

ชื่อท้องถิ่น ชมพูเพชร ชมพูเขียวเสวย ชมพูสายน้ำผึ้ง ฯลฯ

ชื่อสามัญ Rose apple

ชื่อวิทยาศาสตร์ Eugenia javanica Iaruk

ประวัติความรู้

ชมพูเพชรสายรุ้งเดิมที่มีชื่อเรียกหลายชื่อด้วยกัน เช่น ชมพูเขียวเสวย เพราะสีผลสีเขียว บางท้องถิ่นที่เรียกชมพูสายน้ำผึ้ง เพราะเวลาแก่จะมองเห็นเส้นที่ข้างผลเป็นสาย ๆ บางท้องถิ่นที่เรียกชมพูเพชรเฉย ๆ แต่ปัจจุบันนิยมเรียกชมพูเพชรสายรุ้ง เพื่อให้เฉพาะเจาะจงลงไปว่าเป็นพันธุ์ใหม่ เพราะปัจจุบันนิยมตั้งชื่อพันธุ์ชมพูขึ้นต้นด้วยคำว่าเพชร เช่น เพชรสุวรรณ เพชรจินดา เพชรทูลเกล้า ทำให้ผู้บริโภคสับสนไม่รู้ว่าชมพูเพชรสายรุ้งแท้ ๆ เป็นอย่างไร

ชมพูเพชรสายรุ้ง เป็นชมพูที่มีรสหวานกรอบและยังคงพุดกันติดปากอยู่เสมอว่าคนกินไม่ได้ชื่อ คนชื่อไม่ได้กิน สาเหตุเนื่องมาจากส่วนใหญ่นิยมชื่อเป็นของฝากญาติมิตรหรือผู้ป่วย ไม่ได้ชื่อเพื่อบริโภคเอง เพราะราคาแพง ชมพูเพชรสายรุ้งเป็นผลไม้ที่ค่อนข้างปลอดภัยต่อผู้บริโภค เนื่องจากเกษตรกรห่อผลตั้งแต่เล็ก

และระยะเวลาในการห่อผลอย่างน้อย 20-30 วัน สารเคมีที่ใช้ฉีดก่อนห่อผลหมดฤทธิ์แล้วเมื่อซื้อมานำมาล้างน้ำนิดหน่อยก็บริโภคได้เลย

ชมพู่เพชรสายรุ้ง คนที่นำมาปลูกเป็นคนแรกคือ พระครูญาณวิมล (หลวงพ่อพ่วง) เจ้าอาวาสองค์ที่ 2 ของวัดศาลาเขื่อน (ต่อมาได้สมณะศักดิ์เป็นพระครูญาณเพชรรัตน์) เมื่อปี พ.ศ. 2375 หลวงพ่อพ่วงได้เดินทางไปศึกษาพระธรรม ณ วัดราชาธิวาส ซึ่งขณะนั้นพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงผนวช และเป็นเจ้าอาวาสครองวัดอยู่ทรงสอนภิกษุสามเณรเกี่ยวกับคันถธุระ พระองค์ทรงเชี่ยวชาญพระไตรปิฎก ทรงมีลูกศิษย์ลูกหลานมากมาย รวมทั้งหลวงพ่อพ่วงด้วยองค์หนึ่ง (พระองค์ทรงผนวชนาน 27 พรรษา พระฉายาว่า วชิรญาณ) และก่อนเดินทางกลับจังหวัดเพชรบุรีพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานต้นชมพู่ 1 ต้น ซึ่งเป็นต้นที่ตอนจากต้นที่ปลูกอยู่ที่วังที่ประทับ และต้นอโศกระย้า 1 ต้น หลวงพ่อจึงได้นำมาปลูกที่หน้าวัดศาลาเขื่อน ตำบลตำหรุ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี เมื่อปี 2378

นอกจากนี้ พระองค์ได้พระราชทานห้องครัวซึ่งสร้างด้วยไม้สักจำนวน 3 ห้อง และเรือมาศ 4 แจว จำนวน 1 ลำ ใช้สำหรับบรรทุกวัสดุในการทำกุฎิ ปัจจุบันยังคงอยู่ที่วัดศาลาเขื่อน เมื่อหลวง

พอกลับถึงวัดศาลาเขื่อน ปี 2378 ได้ปลูกต้นชมพูนี้ที่ข้างบันไดทางขึ้นวัด เมื่อต้นชมพูเจริญเติบโตขึ้นหลวงพ่อก็ให้อริฐ โบกปูนล้อมรอบต้นชมพูไว้ ทำให้การถ่ายเทอากาศไม่สะดวก รวมทั้งการขยายตัวทางด้านข้างของต้นชมพูถูกจำกัด ปัจจุบันต้นชมพูได้ตายแล้วเมื่อปี 2530 รวมอายุได้ 152 ปี

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของชมพูเพชรสายรุ้ง

ชมพูเพชรสายรุ้ง มีลำต้นค่อนข้างใหญ่ สูงประมาณ 15-25 เมตร ลำต้นขรุขระไม่ตรง แตกกิ่งก้านสาขามาก สีสน้ำตาลคล้ำใบใหญ่เป็นมันวาว ดอกสีขาวเป็นดอกชนิด Complete Flower ดอกใหญ่ กลิ่นหอม รูปผลคล้ายระฆังสีเขียว เวลาแก่จัดจะเห็นเส้นสีแดงที่ผลชัดเจน เนื้อสีขาวแข็งกรอบ เมล็ด 1-3 เมล็ด เวลาแก่เมล็ดจะเปลี่ยนจากสีขาว เป็นสีน้ำตาลเข้ม Seed coat จะติดกับ Pericarp อย่างหลวม ๆ รังไข่ เป็นแบบ Interior ovary

พันธุ์

ชมพูเพชรสายรุ้งพันธุ์เดียว แต่มีหลายชื่อ เช่น ชมพูเขียวเสวย, เพชรสายรุ้ง, สายน้ำผึ้ง ฯลฯ เข้าใจว่าเป็นพันธุ์ลูกผสมระหว่างชมพูแดง ซึ่งเป็นพันธุ์พื้นเมืองของบ้านเรากับชมพูพันธุ์กะหล่ำป่า (สีเขียว) เป็นพันธุ์ดั้งเดิมของอินโดนีเซีย สังเกตจากชมพูเพชรจะมีรูปทรงตรงกลางผลป่องเล็กน้อย และเวลาแก่จัดจะเห็น

เส้นที่ผลคล้ายเส้นเอ็นสีแดงเด่นชัด ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของชมพู
แดง นอกจากนี้ชมพูเพชรเนื้อจะแข็งกรอบ แต่ไม่แข็งมากเหมือน
พันธุ์กะหล่ำปลี ส่วนรสชาติความหวานของชมพูเพชร และพันธุ์
กะหล่ำปลีนั้นใกล้เคียงกันระหว่าง 10-15 % (เปอร์เซ็นต์ความ
หวาน)

การขยายพันธุ์มี 3 วิธี คือ

1. การขยายพันธุ์โดยใช้เมล็ด ปกติไม่ค่อยนิยมกันนอกเสีย
จากว่าหลังรับประทานผลชมพูเพชรสายรุ้งแล้วก็นำเมล็ดไปทิ้ง เมื่อ
สภาพแวดล้อมเหมาะสมเมล็ดก็จะงอกเป็นต้นใหญ่ ต้นที่ได้จากการ
เพาะเมล็ดแบบนี้ต้องใช้เวลาประมาณ 8 ปี ถึงจะตกผล และ
ส่วนใหญ่จะกลายพันธุ์ไปจากต้นเดิม และมีโอกาสน้อยมากที่จะ
กลายพันธุ์ไปในทางที่ดี เช่น ผลใหญ่ขึ้น รสชาติดีขึ้น ซึ่งถ้าเป็น
อย่างที่กล่าวแล้วก็จะเกิดชมพูพันธุ์ใหม่ ๆ ขึ้นมาได้

2. การขยายพันธุ์โดยใช้กิ่งตอน เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมขยายพันธุ์โดยวิธีนี้เพราะสะดวก และต้นที่ได้จะเหมือนต้นแม่พันธุ์ทุกอย่าง ได้มีผู้ทดลองใช้วิธีชำยอดในแปลงพืชมอก วิธีนี้ออกรากไม่ถึง 50 % ของจำนวนที่ชำทั้งหมด และเมื่อนำต้นที่ออกรากไปปลูกลงในแปลงส่วนใหญ่จะตายแทบทั้งหมด

3. การขยายพันธุ์โดยใช้วิธีทาบกิ่ง การขยายพันธุ์วิธีนี้ยังไม่แพร่หลายนักโดยเฉพาะชมพู่เพชรสายรุ้งทำกันน้อยมาก แต่ในประเทศอินเดียที่ Kallar ได้มีการใช้ ชมพู่พันธุ์น้ำดอกไม้ เป็นต้นต่อแล้วนำชมพู่พันธุ์ดีมาทาบกิ่ง ปรากฏว่าได้ผลดีสามารถเก็บผลได้ในระยะเวลา 5 ปี

ดินที่เหมาะสม

ชมพู่เพชรสายรุ้งขึ้นได้ดีในดินแทบทุกชนิด เช่น ดินชุดท่าม่วง ดินชุดชัยนาท ดินชุดธนบุรี และดินชุดเชียงใหม่ แต่ที่ดียิ่งที่สุดเห็นจะเป็นดินชุด ท่าม่วง ซึ่งเป็นดินที่เกิดจากการทับถมของตะกอนลำน้ำใหม่หรือ เกิดจากตะกอนที่แม่น้ำลำคลองพัดพามาทับถมทุก ๆ ปี เป็นดินใหม่อายุน้อยในจังหวัดเพชรบุรี ส่วนใหญ่จะพบบริเวณสองฝั่งแม่น้ำเพชรมีความลาดชัน 1-5 % ระบายน้ำค่อนข้างดี เป็นดินร่วนปนทรายสีน้ำตาลปนเหลืองอ่อน หน้าดินลึกไม่เกิน 30 เซนติเมตร มีอินทรีย์วัตถุสูง ดินบนเป็นดินร่วน ปนทรายแข็ง จนถึง

ดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง สีน้ำตาล สีน้ำตาลเข้ม จนถึงน้ำตาลปนเทา ความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 5.5-6.5 ดินชั้นล่างเนื้อดินและสีไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับตะกอนที่น้ำพามาทับถมในแต่ละปี เนื้อดินเป็นดินร่วนปนทรายแป้งหรือดินร่วนเหนียวปนทรายสลับกันไปมา สีน้ำตาล หรือสีน้ำตาลปนเหลือง ความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 6.0-7.0 อาจพบจุดประสีในดินล่างที่ความลึก 50-100 ซม. และพบเกลือแร่ไมก้า ปะปนตลอดหน้าตัดดิน ดินชนิดที่เหมาะสมกับการปลูกไม้ผลแทบทุกชนิดจัดเป็นดินที่มีปริมาณฟอสฟอรัสและโปแตสเซียมค่อนข้างสูง ระบายน้ำดีเหมาะสมกับชมพู่เพชรสายรุ้ง

การเตรียมดิน

ชมพู่เพชรสายรุ้งส่วนใหญ่นิยมปลูกบนพื้นที่ราบ ข้อสำคัญระดับน้ำใต้ดินต้องลึกกว่า 1 เมตร ลงไปควรเป็นดินร่วนซุยมีความเป็นกรดเป็นด่างปานกลาง ตามที่กล่าวแล้วและควรมีน้ำที่จะใช้ได้

เพียงพอลดทั้งปี ชมพูเพชรสายรุ้งไม่ควรที่จะปลูกในสภาพยก
ร่องสวน เพราะถ้ารากของชมพูเพชรสายรุ้งสัมผัสน้ำแล้วจะทำให้
รสชาติของชมพูเพชรสายรุ้งไม่หวานเท่าที่ควร บางครั้งอาจจะ
เปรี้ยวไปเลยก็มี หลังจากเลือกพื้นที่ปลูกได้แล้วก็กะระยะปลูก ถ้า
ปลูกระยะชิดจะปลูกระยะ 6 x 6 เมตร 1 ไร่จะปลูกได้ประมาณ 45
ต้น การปลูกแบบนี้ต้องมีการควบคุมทรงต้น โดยการตัดแต่งบังคับ
ทรงพุ่มไม่ให้ใหญ่จนเกินไป แต่ถ้าเป็นการปลูกโดยทั่ว ๆ ไป จะใช้
ระยะ 8 x 8 เมตร ถึง 10 x 10 เมตร การปลูกแบบนี้เหมาะกับการปลูก
ที่ต้องใช้น้ำจืด เพราะจะได้ต้นที่มีขนาดใหญ่ให้ผลผลิตมาก แต่ไม่
สะดวกในด้านการดูแลรักษา 1 ไร่จะปลูกได้ระหว่าง 16-25 ต้น
วิธีคำนวณต้น/ไร่ = 1600 (ตารางเมตร) = 1600 = 25 ต้น
ระยะปลูก (เมตร) 8 x 8

เมื่อกะระยะปลูกเรียบร้อยแล้วก็ขุดหลุมลึกประมาณ 1 เมตร
กว้างประมาณ 1 เมตร ตากแดดไว้ 1-2 สัปดาห์ นำปุ๋ยหมักปุ๋ยคอก
ใส่ลงไป 1-2 บั้งก็ ใส่ปูนขาว 0.5-1 กก. คลุกเคล้ากับดินให้ทั่ว
และลงมือปลูกได้เลย เมื่อเตรียมหลุมเรียบร้อยแล้วก็ลงมือปลูกได้
เลย โดยแหวกดินตรงกลางหลุม และนำกิ่งพันธุ์ที่ผ่านการชำกิ่ง
อย่างน้อย 20-25 วัน ลงปลูกหลังจากกลบดินแล้วใช้ไม้ปักและผูก
เชือกยึดติดกับต้นไว้ให้แน่นกันลมโยก เพราะถ้าลมโยกแล้วจะทำ

ให้รากขาด กิ่งพันธุ์จะไม่เจริญเติบโตหรืออาจทำให้กิ่งพันธุ์ตายได้ ถ้าปลูกหน้าฝนพูนโคนให้สูงกันน้ำท่วมขัง ถ้าปลูกหน้าแล้งให้ทำแอ่งรอบโคนกิ่ง เพื่อกักความชื้นและใช้ฟางแห้ง หญ้าแห้งคลุมโคนต้นจะช่วยรักษาความชื้นได้ดี

การดูแลรักษา

1. การให้น้ำ

- ระยะเริ่มปลูกใหม่ ๆ ควรให้น้ำวันละครั้ง หรือ เช้าครั้ง เย็นครั้งจนกว่าต้นชมพูเพชรสายรุ้งจะตั้งตัวได้ แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพการอุ้มน้ำของดินด้วย ถ้าดินเก็บความชื้นได้ดี เช่น ดินเหนียว ระยะการให้น้ำก็ห่างออกไปอาจจะเป็น 2-3 วัน/ครั้ง แต่ถ้าเป็นหน้าฝนก็ไม่จำเป็นต้องให้น้ำ

- ระยะก่อนให้ผล ต้นอายุไม่เกิน 3 ปี ควรให้น้ำประมาณ 5-7 วัน/ครั้ง การให้น้ำแต่ละครั้งควรให้จนเต็มแอ่งที่ล้อมรอบต้น

- ระยะเวลาให้ผล ควรให้น้ำ 3-7 วัน/ครั้ง แต่ถ้าดินเก็บความชื้นไม่ดีควรให้ทุกวัน หรือวันเว้นวัน และต้องงดการให้น้ำก่อนเก็บเกี่ยวอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 7 วัน เพื่อเพิ่มความหวานให้กับชมพู่เพชรสายรุ้ง เพราะถ้าไม่งดการให้น้ำในช่วงนี้จะทำให้ชมพู่เพชรสายรุ้งมีรสชาติไม่หวานเท่าที่ควร เพราะรากดูดน้ำเข้าไปมาก และสะสมอยู่ในผลของชมพู่เพชรสายรุ้ง และที่บางแห่งระดับน้ำใต้ดินตื้นทำให้รากชมพู่เพชรสายรุ้งสัมผัสกับน้ำใต้ดินได้ การงดการให้น้ำในช่วงนี้ก็ไม่ได้ผลเช่นเดียวกัน

2. การควบคุมศัตรูพืช

การควบคุมศัตรูพืช ในระยะปลูกใหม่ควรใช้จอบถาก 15-30 วันต่อครั้ง มีการพรวนดินรอบโคนต้นและหาวัสดุ เช่น ฟางข้าว หญ้าแห้งมาคลุมโคนต้น หลังจากทรงพุ่มใหญ่ขึ้น วัชพืชจะลดลงพยายามหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีฆ่าหญ้า เพราะสารเคมีบางตัวมีผลทำให้ผลผลิตเสียหาย และบางชนิดมีพิษตกค้างอยู่ในดินค่อนข้างนาน

3. ปุ๋ย

การให้ปุ๋ยในระยะต้นที่ยังไม่ให้ผลผลิต (อายุ 1-3 ปี)

- ใช้ปุ๋ยเคมีสูตรเสมอ เช่น 15-15-15 ต้นละประมาณ 500 กรัม/ปี โดยแบ่งใส่ 2-3 ครั้ง

- ในปีที่ 2-3 ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ปีละ 1 ครั้ง อัตรา 10-20 กก.ต่อ
ต้นและปุ๋ยเคมี 15-15-15 ปีละ 2 ครั้ง อัตรา 300-400 กรัม/ต้น/ครั้ง
บางสวนนิยมใช้ปุ๋ยจี้ไก่อัดเม็ด ราคากระสอบละ 250 บาท โดยใส่
ต้นละประมาณ 1.5 กก./ต้น/ครั้ง เส้นผ่าศูนย์กลางทรงพุ่มเป็นเมตร
ยกตัวอย่าง เช่น ถ้าทรงพุ่ม 2 เมตร ก็ใส่ปุ๋ยจี้ไก่อัดเม็ด 3 กก.เป็นต้น

- หลังจากปีที่ 3 แล้ว ชมพูเพชรสายรุ้งเริ่มผลิดอกออกผล
การใส่ปุ๋ยเคมี และปุ๋ยอินทรีย์ จะต้องใส่ให้เพียงพอที่จะเลี้ยงลูกที่อยู่
บนต้นและเพียงพอที่จะเลี้ยงต้นชมพูเพชรสายรุ้งด้วย ถ้าใส่ปุ๋ยไม่
เพียงพอจะทำให้ต้นชมพูเพชรสายรุ้งโทรมมาก ลูกที่ได้จะไม่
สมบูรณ์ หรือจะร่วงก่อนกำหนด หรือถ้าไม่ร่วงลูกก็จะมีขนาดเล็ก
ผิดรูปทรง รสชาติไม่ดี ตลาดก็ไม่ต้องการ

มีหลักการใส่ดังนี้ ใส่ปุ๋ยเคมี และปุ๋ยอินทรีย์ ทุกครั้งที่
ออกลูกปีละประมาณ 3-5 ครั้ง ประมาณเดือนธันวาคม 1 ครั้ง
มกราคม 1 ครั้ง กุมภาพันธ์ 1 ครั้ง มีนาคม 1 ครั้ง และเมษายน
อีก 1 ครั้ง แล้วทำการตัดแต่งกิ่งชมพูเพชรสายรุ้งประจำปี
ถ้ามีชมพูเพชรสายรุ้งออกตอนนี้ต้องปลิดทิ้งไป (เพื่อให้ต้นชมพู
เพชรสายรุ้งได้พักตัว)หลังตัดแต่งกิ่งแล้วประมาณเดือนพฤษภาคม-
มิถุนายน ใส่ปุ๋ยสูตรเสมอ 15-15-15 อัตรา ½ ของเส้นผ่าศูนย์กลาง
ทรงพุ่มเป็นเมตร เช่น เส้นผ่าศูนย์กลางทรงพุ่ม 4 เมตร ก็ใส่ปุ๋ย 2
กก./ต้น และใส่ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมด้วยทุกครั้งตามความเหมาะสมของ

สภาพพื้นที่นั้น ๆ และใส่ปุ๋ยทุกครั้งที่ชมพู่ออกลูกตามที่กล่าวมาแล้ว

วิธีการใส่ปุ๋ยเคมี ควรจะแบ่งปุ๋ยเป็น 4 ส่วนเท่า ๆ กัน โดยแบ่งใส่บริเวณชายทรงพุ่มประมาณ 3 ส่วนและที่เหลือ 1 ส่วน หว่านในบริเวณทรงพุ่ม หลังการใส่ปุ๋ยแล้วควรพรวนดินรอบชายทรงพุ่ม และรดน้ำให้ชุ่ม

การให้ปุ๋ยทางใบ

การให้ปุ๋ยทางใบเป็นการเสริมให้ต้นชมพู่เพชรสายรุ้งได้รับปุ๋ยโดยตรง และสามารถนำปุ๋ยไปใช้ได้ทันที ซึ่งควรใช้ในกรณีต่อไปนี้

- เมื่อต้นชมพู่เพชรสายรุ้งแตกใบอ่อนช้า หรือแตกไม่สม่ำเสมออาจจะใช้ปุ๋ย ไทโอยูเรียอัตรา 100-150 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร พ่นทั่วทรงพุ่ม 1-2 ครั้ง ห่างกันประมาณ 7-10 วัน จะช่วยให้แตกใบอ่อนได้เร็วขึ้น

- หลังแตกใบอ่อนถ้าใบมีความสมบูรณ์ต่ำไม่เขียวเข้มเป็นมันควรพ่นปุ๋ยทางใบสูตร 30-20-10 หรือ 20-20-20 อัตรา 20-30 ซีซี. ต่อน้ำ 20 ลิตร จะช่วยเพิ่มความสมบูรณ์ให้กับใบมากขึ้น เพราะใบเป็นที่ปรุงอาหารให้กับชมพู่เปรียบเสมือนโรงครัว จากการวิจัยพบว่าใบที่มีคุณภาพดีเพียง 1 ใบ ดีกว่าใบที่ไม่สมบูรณ์ 10 ใบ

- ระยะเวลาใบแก่ก่อนออกดอกเพื่อช่วยให้ใบแก่เร็วขึ้น และช่วยป้องกันการแตกใบอ่อนเมื่อมีฝนตก ควรพ่นปุ๋ยทางใบสูตร 0-52-34 อัตรา 100-150 กรัม ต่อน้ำ 20 ลิตร ประมาณ 2 ครั้ง ห่างกัน 7-10 วัน

- ช่วงชมพู่เพชรสายรุ้งใกล้ออกดอกควรพ่นปุ๋ยทางใบสูตร 10-52-17 หรือ 10-45-10 อัตรา 20-30 ซีซี.ต่อน้ำ 20 ลิตรประมาณ 2-3 ครั้งห่างกัน 7-10 วัน

- หลังชมพู่เพชรสายรุ้งออกดอก ระยะเวลาผ่าสี ควรใช้ จี เอ นีคีย็อคช่อดอกช่อผล ช่วยให้การติดของผลดีขึ้น ทรงลูกสวยขึ้น สำหรับอัตราที่ใช้ควรใช้ตามที่ฉลากกำหนด 5 เดือน

วิธีบังคับให้ชมพู่เพชรสายรุ้งออกดอก

การบังคับให้ชมพู่เพชรสายรุ้งออกดอก ต้องเป็นต้นที่มีอายุอย่างน้อย 2 ปีครึ่ง หรือ 3 ปี เป็นอย่างต่ำ ต้องเป็นต้นที่สมบูรณ์มีการสะสมธาตุอาหารพอที่จะออกดอกได้ โดยมีวิธีการปฏิบัติทั่ว ๆ ไป ดังนี้

1. เดือนเมษายน — พฤษภาคม ตัดแต่งกิ่งควบคุมทรงต้น กิ่งแห้ง กิ่งไขว้ กิ่งเป็นโรค บำรุงต้นด้วยปุ๋ยหมัก 2-3 บั้งก็ โดยใส่รอบทรงพุ่ม งดการให้น้ำ หรือปล่อยให้กระทบแล้ง ประมาณ 1 เดือน

2. เดือนมิถุนายน ฝนเริ่มตก ชมพู่เพชรสายรุ้งจะแตกใบอ่อน ควรฉีดยารักษาใบอ่อน ส่วนใหญ่จะใช้ยาฆ่าแมลงผสมกับยาฆ่าเชื้อราฉีดพ่น

3. เดือนกันยายน ใส่ปุ๋ยสูตรเสมอ เกรด 15-15-15 , 8-24-24 ใส่ต้นละ 2-3 กก./ต้น ช่วงที่ชมพู่เพชรสายรุ้งจะแตกใบอ่อนครั้งที่ 2 ฉีดยาฆ่าแมลง ผสมยาฆ่าเชื้อรา 1 ครั้ง เพื่อรักษาใบอ่อน

4. เดือนพฤศจิกายน แตกใบอ่อนครั้งที่ 3 ฉีดยาฆ่าแมลง ผสมยาฆ่าเชื้อรา 1 ครั้ง เพื่อรักษาใบอ่อน พอใบแก่ใช้สำหรับยาสีตรเปิดตาดอก 15-20 วัน/ครั้ง ยับยั้งการแตกใบอ่อนด้วยปุ๋ย 0-52-34

5. เดือนธันวาคม จะออกดอกถ้าไม่ออกดอกจะแตกใบอ่อนหรือถ้าฝนตกบ่อย ๆ ในช่วงที่โอกาสที่จะแตกใบอ่อนก็จะสูง

ฤดูกาลออกดอกของชมพู่เพชรสายรุ้ง

ปกติจะออกปีละ 3-6 ครั้ง

1. ออกดอกเดือนพฤศจิกายน เก็บผลได้ปลายมกราคม - กุมภาพันธ์ ราคาแพง

2. ออกดอกเดือนธันวาคม เก็บผลได้ปลายกุมภาพันธ์- มีนาคม ราคาปานกลาง

3. ออกดอกเดือนมกราคม เก็บผลได้ปลายมีนาคม-เมษายน ราคาปานกลาง

4. ออกดอกเดือนกุมภาพันธ์ เก็บผลได้ปลายเมษายน- พฤษภาคม ราคาปานกลาง

5. ออกดอกเดือนมีนาคม เก็บผลได้ปลายพฤษภาคม- มิถุนายน ราคาปานกลาง

6. ออกดอกเดือนเมษายน เก็บผลได้ปลายมิถุนายน- กรกฎาคม ราคาปานกลาง-สูง

การห่อผลชมพูเพชรสายรุ้ง

เนื่องจากชมพูเพชรสายรุ้ง มีลำต้นค่อนข้างใหญ่บางต้นสูงถึง 25 เมตร จึงจำเป็นต้องทำนั้งร้านไม้ไผ่ เพื่อสะดวกในการห่อผลชมพู และเก็บ ผลชมพู แต่ปัจจุบันนิยมตัดแต่งบังคับทรงพุ่มให้เหลือไม่ เกินนั้งร้าน 2 ชั้นเพื่อความสะดวกในการห่อผลและบำรุงรักษา

วิธีการห่อผลชมพูเพชรสายรุ้ง

- ปลิดช่อที่ไม่ต้องการทิ้ง เพราะปกติเวลาออกดอกจะติดช่อ มาก ถ้าปลดช่อทิ้งไว้โดยไม่มีการปลิดทิ้งจะทำให้ผลไม่โต ร่วงหล่น และเสียหายได้ เลือกช่อที่ขั้วผลหันลงด้านล่าง ปลิดผลที่ไม่ต้องการ ออกให้เหลือ 2-3 ผล/ช่อ เอาถุงใส่พยายามอย่าให้ขอบถุงสัมผัสกับ ผลชมพู จะทำให้ผิวดำ

- ใช้ตอกมัดให้แน่น หรือใช้ที่เย็บกระดาษเย็บปากถุงกัน แผลงเข้าทำลายผลชมพู

- การห่อกิ่งละก็ขึ้นอยู่กับขนาดของกิ่ง และความชำนาญของผู้ห่อ ถ้าห่อมากเกินไปอาจจะได้น้อย เนื่องจากผลไม้โตเท่าที่ควรหรืออาจจะร่วงหล่นมาก ถ้าห่อน้อย ผลที่ได้จะมีขนาดใหญ่ มีความสมบูรณ์และรสชาติจะดี สีผลก็จะดีตามไปด้วย จากการสังเกตพบว่าผลชมพูที่ออกต้นฤดู ประมาณเดือนมกราคม—กุมภาพันธ์ สีผลจะสวยมากและจะเริ่มลดลงเรื่อย ๆ เมื่อเข้าปลายฤดู และยิ่งพบอีกว่าผลที่ห่อทางด้านทิศตะวันออกจะแก่เร็วกว่าผลที่ห่อทางด้านทิศตะวันตก

การแบ่งขนาดของผลชมพูเพื่อการจำหน่าย

1. เบอร์จัมโบ้ ผลมีขนาดใหญ่สมบูรณ์สีสวยน้ำหนักผล 6-7 ผล/กิโลกรัม
2. เบอร์ 0 ผลมีขนาดใหญ่สมบูรณ์สีสวยน้ำหนักผล 8-9 ผล/กิโลกรัม
3. เบอร์ 1 ผลมีขนาดใหญ่สมบูรณ์สีสวยน้ำหนักผล 10-12 ผล/กิโลกรัม
4. เบอร์ 2 ผลมีขนาดใหญ่สมบูรณ์สีสวยน้ำหนักผล 14-16 ผล/กิโลกรัม

โรคที่สำคัญของชมพู่เพชรสายรุ้ง

1. โรคแอนแทรคโนสของชมพู่

สาเหตุ เกิดจากเชื้อรา *Collectotrichum* sp.

การทำลาย เชื้อโรคจะเข้าทำลายที่ผลของชมพู่ โดยจะเริ่มเป็นแผลน้ำน้ำตาลที่ก้นผล แล้วย่อย ๆ ขยายใหญ่ขึ้น ตรงกลางแผลจะมีรอยยุบตัวลงจากระดับเดิมเล็กน้อย ถ้าสภาวะความชื้นของอากาศเหมาะสม จะมีเส้นใยของรามีลักษณะเป็นผงสีดำอยู่ตามบริเวณแผล

วิธีป้องกันกำจัด

1. ตัดแต่งกิ่ง และเก็บผลที่เป็นโรคเผาทำลาย

2. ระยะที่ชมพู่ติดผลอ่อน ใช้เบนเลท 50% สลับกับแมนโคเซบ อัตรา 10-12 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร และ 40-60 กรัม ต่อน้ำ 20 ลิตร ตามลำดับ โดยฉีดทุก 10-15 วันครั้ง และฉีดครั้งสุดท้ายให้ฉีดร่วมกับสารเคมีป้องกันกำจัดแมลง และห่อผลเพื่อป้องกันแมลงวันผลไม้เจาะผล

แมลงที่สำคัญของชมพู่เพชรสายรุ้ง

แมลงที่ทำลายผลชมพู่เพชรสายรุ้งมีมากมายหลายชนิด แต่ที่สำคัญและรู้จักกันดีได้แก่แมลงวันผลไม้ ซึ่งมีอยู่ 2 ชนิด ด้วยกัน คือ *Bactrocera correcta* มีตัวสีดำ ขาสีดำ ขอบปีกมีสีดำตลอดไปจน

ปลายปีกทั้งสองข้าง อีกชนิดหนึ่งคือ **Bactrocera dorsalis** มีขนาดลำตัวเล็กกว่าชนิดแรก มีความว่องไวกว่าสีน้ำตาลแดงทั้งลำตัวและขา ปลายปีกมีจุดเล็ก ๆ สีดำ ลักษณะการทำลาย แมลงวันผลไม้ทั้ง 2 ชนิดนี้ จะมีการทำลายเหมือนกัน คือ ตัวเมียจะใช้อวัยวะที่ก้นเจาะเข้าไปวางไข่ในผลชมพู เมื่อไข่ฟักตัวหนอน ตัวหนอนจะกัดกินภายในผลชมพูทำให้เกิดอาการเน่า ผลจะร่วงในที่สุดและหนอนจะเจาะผลออกมาเพื่อเข้าดักแด้ในดิน

ภาพ แมลงวันผลไม้ตัวเมียเข้าทำลายผลไม้

วิธีการป้องกันและกำจัด

1. หลังเก็บเกี่ยวตัดแต่งกิ่ง และรวบรวมผลที่ร่วงหล่นเผาทำลาย
2. การห่อผล ชมพูเป็นผลไม้ที่เปลือกบางและนุ่ม แมลงวันทองจึงนิยมวางไข่ ทำลายผลชมพู หากเกษตรกรกำจัดโดยใช้สารเคมี มักไม่ค่อยได้ผล เพราะแมลงวันทอง สามารถหลบหลีกได้

รวดเร็ว และสามารถเคลื่อนย้ายจากแหล่งอื่นเข้ามาทำลายได้อย่างต่อเนื่อง และมีจำนวนมาก วิธีการห่อผลชมพูจึงได้ผลดี และเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลาย วิธีห่อชมพู เกษตรกรจะใช้ถุงพลาสติกหุหิวสีขาวขุ่น ขนาด 6 X 11 นิ้ว เจาะ 2 รู ที่ก้นถุง เพื่อระบายน้ำเมื่อก่อนมีฝนตก การห่อผลจะห่อช่วงชมพูผลยังเล็กอยู่ ก่อนห่อควรพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดโรค และแมลงก่อน

3. ใช้กับดักแมลงวันผลไม้เพศผู้ เพื่อลดอัตราการขยายพันธุ์ โดยใช้สารล่อเมทิลยูจินอล ผสมสารเคมีกำจัดแมลง เช่น มาลาไธออน อัตรา 2:1 โดยปริมาตร

รูปแบบของกับดักแมลงวันผลไม้

กับดักที่ใช้ดักแมลงวันผลไม้ที่นิยมใช้มี 3 รูปแบบคือ

1. กับดักชนิดแห้ง Steiner

กับดักชนิดนี้ทำด้วยกรวยทรงกลมใสมีฝาปิดทั้งสองด้านที่ฝาทั้งสองด้าน ตรงกลางเจาะรูด้านละ 1 รู แต่ละรูแบ่งเป็นสองส่วนด้านบนเปิด ด้านล่างปิดด้วยลวดตาข่าย ภายในกรวยกลมนี้แขวนสารล่อผสมสารฆ่าแมลง การใช้กับดักนี้ในพื้นที่ปล่อยแมลงที่เป็นหมันมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ

- ตรวจสอบการแพร่กระจายของแมลงวันผลไม้ที่เป็นหมัน
- หาอัตราส่วนของแมลงที่เป็นหมันกับแมลงในธรรมชาติ
- ใช้ในการตรวจสอบประชากรของแมลง

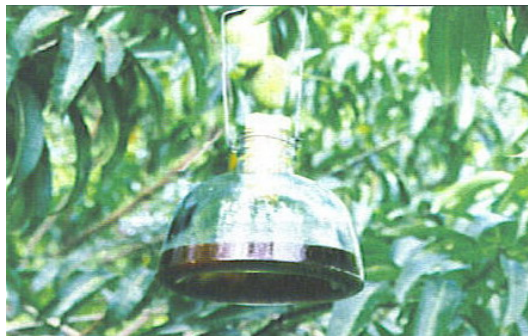
สารล่อใช้ methyl eugenol ดึงดูดเฉพาะเพศผู้ สารฆ่าแมลงใช้มาลาไโทออน

ภาพ กับดักชนิดแห้ง Steiner

2. กับดักชนิดเหลว(น้ำ) McPhail

กับดักชนิดนี้ประกอบด้วยโถแก้วก้นกลวงเป็นกรวย อยู่ภายใน บรรจุเหยื่อล่อและมีฝาครอบใสอยู่ด้านบนพร้อมด้วยที่แขวน แมลงวันผลไม้เข้าไปทางก้นเพื่อกินเหยื่อและจมน้ำ เหยื่อล่อเป็นของเหลวประกอบด้วย โปรตีน 10% บอเร็กซ์ 3% และน้ำ 87% กับดักชนิดนี้ดึงดูดทั้งสองเพศ

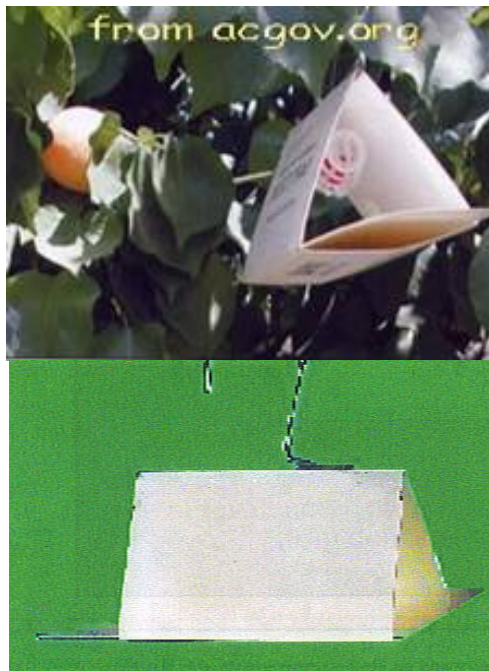

ภาพ กับดักชนิดเหลว(น้ำ) McPhail

3. กีบดักชนิดกาวเหนียว Jackson

กีบดักชนิดนี้ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ

- ตัวกีบดักทำด้วยกระดาษแข็งเคลือบด้วยพลาสติกหรือคลุมด้วยแผ่นฟิล์มใส
- ภายในตัวกีบดักเป็นแผ่น 4 เหลี่ยมทำด้วยวัสดุเหมือนตัวกีบดักทากาวด้านผิวเรียบให้ทั่ว
- เขี้ยวทำด้วยแท่งสำลีอัดแน่นกว้าง 3.6 ซม. ยาว 9.5-10 ซม. สามารถดูดซับสารล่อได้ประมาณ 1 ลบ.ซม.
- ที่แขวนเป็นตะขออยู่ภายในกีบดักสำหรับแขวนกับดักประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ตัวแขวนที่ทำด้วยลวดแข็งสอดใส่อยู่ในตัวกีบดักตัวแยกที่ต่อเชื่อมกับปลายด้านหนึ่งของลวด แขวนด้านล่างเพื่อกันไม่ให้ก้อนสำลีอัดแน่นสัมผัสกับผิวของตัวกีบดัก ตัวแขวนเขี้ยวเป็นเส้นลวดหนา สำหรับติดก้อนสำลีที่ซบสารล่อ methyl eugenol ไม่ให้แกว่งและสัมผัสกับแผ่นกาวหรือตัวกีบดัก กีบดักนี้ดึงดูดเพศผู้

ภาพ กับดักชนิดกาวเหนียว Jackson

4. ใช้สารโปรตีนไฮโดรไลเซต 200 มิลลิลิตร ผสมกับ
มาลาไธออน 83 % 70 มิลลิลิตร กับน้ำ 5 ลิตร ฉีดพ่น เป็นจุด ๆ
ต้นละ 1-2 จุด

5. ใช้มาลาไธออน 83 % ฉีดพ่นเมื่อพบแมลงวันผลไม้ระบาด

การเก็บเกี่ยวและการจัดการผลชมพู่หลังการเก็บเกี่ยว

หลังจากชมพู่มีอายุพร้อมที่จะเก็บ ผลเต่ง อวบ สีซีด
ในบางพันธุ์มีสีขาว บางพันธุ์มีสีแดงหรือชมพู ผิวเป็นมันเงา มีความ
หวานสูง เกษตรกรควรทำการเก็บ หากทิ้งไว้เกินอายุการเก็บเกี่ยวทำ

ให้ผลชมพูแตกหรือร่วงเสียหายได้ การเก็บควรใช้กรรไกรตัดขั้ว จะสะดวกและรวดเร็ว

การเก็บนั้นเกษตรกรควรเก็บมาทั้งถุงที่ห่อชมพูแล้ว ใส่ถุงที่กรุด้วยกระสอบปุย เพื่อป้องกันความคมของภาชนะที่จะทำ ให้ผิวชมพูบอบช้ำได้ จากนั้นจึงนำผลชมพูมายังโรงพักผลผลิต แล้วทำการคัดเลือกผลชมพูโดยเริ่มที่

1. แกะถุงห่อชมพูออก
2. คัดคุณภาพโดยคัดผลแตก ผลเป็นโรค และแมลงทำลาย ทั้งนี้รวมทั้งผลที่มีรูปร่างผิดปกติออก
3. คัดขนาด บรรจุลงแข่งไม้ไผ่ หรือตะกร้าพลาสติกที่ ด้านข้างกรุด้วยใบตองหรือกระดาษ แล้วปิดทับด้านหน้า ด้วยพลาสติก เพื่อรักษาความชื้นของชมพูไว้
4. ชั่งน้ำหนักพร้อมเขียนป้ายประจำแข่ง หรือตะกร้าพลาสติก เพื่อบอกน้ำหนัก ชื่อพันธุ์ และขนาดผล เก็บไว้ในที่ร่มพร้อม ที่จะขนส่งสู่ตลาดต่อไป

รายชื่อวัตถุอันตรายที่ห้ามใช้ทางการเกษตร

1. ออลคริน	28. ไซเซกซาติน
2. อะมิโนคาร์บ	29. คามิโนไซด์
3. 4-อะมิโนไคฟีนิล	30. คีบิซีพี
4. อะมิโทรอล	31. คีคิที
5. อะราไมท์	32. คีมีฟิออน
6. แอสเบตทอส อะโมไซท์	33. คีมีคอน
7. อะซีนฟอส เอทิล (azinphos-ethyl)	34. ออโร-ไคคลอร์โรเบนซีน
8. อะซีนฟอส เมทิล (azinphos-methyl)	35. คิลคริน
9. เบนซิดิน (benzidine)	36. ไคมีฟอกซ์
10. เบต้า เอซซีเอช	37. ไคโนลิบ
11. บีเอชซี หรือ เอซซีเอช	38. ไคโนเทิร์บ
12. โบนาฟากริล	39. ไคซัลโฟคอน
13. บีส คลอร์โรเมทิลอีเธอร์	40. คีเอ็นไอซี
14. โบรโมฟอส	41. อีดีบี)
15. โบรโมฟอส เอทิล	42. เอ็นคริน
16. แคคเมียม และสารประกอบแคคเมียม	43. เอทิล เฮกซิลีนไกลคอล
17. แคลเซียมอาร์ซีเนท	44. เอทิลีนไดคลอร์ไรด์
18. แคลคาโฟล	45. เอทิลีนออกไซด์
19. คาร์บอนเตตระคลอไรด์	46. เฟนซัลไฟโรออน
20. คลอร์เดน	47. เฟนทิน
21. คลอร์ดีโซน	48. ฟลูออโรอะเซทาไมด์
22. คลอร์ไคมีฟอร์ม	49. ฟลูออโรอะซีเตทโซเดียม
23. คลอร์โรเบนซิลเลท	50. โฟนิฟอส
24. คลอร์โรฟีนอล	51. เฮปตาคลอร์
25. คลอร์โรโอฟอส	52. เฮกซะคลอร์โรเบนซีน
26. คอปเปอร์ อาร์ซีเนทไฮดรอกไซด์	53. ตะกั่วอาร์ซีเนท
27. ไซโคลเฮกซีไมด์	54. เลปโตฟอส

55. ลินเดน
 56. เอ็มซีพีบี
 57. มีโคครอป
 58. มีฟอสโฟลาน
 59. สารประกอบของปรอท
60. เมวินฟอส
 61. เอ็มจีเครีเพลเลนท์ 11
 62. ไมเร็กซ์ (mirex)
 63. โมโนโครโคฟอส
 64. แนฟธิลอะมีน
 65. 4-ไนโตรไดเฟนิล
 66. ไนโตรเฟน
 67. พาราไทออน
 68. ปาร์สกรีน
 69. โซเดียมเพนตะคลอโรโรฟีเนต หรือ โซเดียมเพนตะคลอโรโรฟีนอกไซด์
 70. เพนตะคลอโรโรฟีนอล
 71. ฟีนไทออน
 72. โฟเรท
 73. ฟอสฟามิคอน
 74. ฟอสฟอรัส
 75. โพลีบรอมมีเนต ไบเฟนิล
 76. โพลีคลอโรรีเนต ไครเฟนิล
 77. โปรโทเทท
 78. ไพรินูรอน (ไพริมินิล)
 79. แซฟโรล
80. สะคราเคน
 81. โซเดียมอาร์ซีไนด์
 82. โซเดียมคลอเรต ยกเว้นในรูปผลิตภัณฑ์ที่ผสมสารหน่วงปฏิกิริยาตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศกำหนด
 83. สโครเบน (โพลีคลอโรโรเทอร์พีน)
 84. ซัลโฟเทป
 85. 2,4,5-ที
 86. 2,4,5-ทีซีที
 87. ทีซีอี หรือ ดีดีดี
 88. ทีอีทีที
 89. 2,4,5-ทีพี
 90. แทลเลียมซัลเฟต
 91. ทอกซาฟีน หรือ แคมฟีคลอรั
 92. ไตร 2,3-ไดโบรโมโพรพิล ฟอสเฟต
 93. ไวนิลคลอโรไรด์โมโนเมอร์ (โมโนคลอโรอีธีน)
 94. เมทามิโคฟอส
 95. พาราไทออนเมทิล
 96. เอ็นโคซิลแฟน